

El llenguatge

La m geminada

2/VI/1978

Parlàvem no fa gaires dies de la n geminada. Potser mereixen també un comentari els principals casos de geminació de la m que es presenten en català.

Cal esmentar en primer lloc els diversos mots composts formats amb els prefixos in (privatiu), con (que indica companyia, contacte, etc.) i en (que és un mer element formatiu), els quals s'escriuen, respectivament, im, com i em quan s'adjunten a mots començats en m: immoral, immortal, immòbil, immerescut, immaterial, immens, imminent, commoure, comminar, commemoració, incommovible, emmalaltir, emmagatzemar, emmarcar, emmarat, etc. L'ortografia d'aquests mots se sol resoldre amb la norma pràctica segons la qual davant una m cal escriure una altra m. Enunciada la regla d'aquesta manera, cal tenir en compte les excepcions granment, benmereixent i tanmateix, que són mots de formació diferent.

Encara és més o menys corrent, certament, de trobar grafies incorrectes com «inmens», «enmarcar», etc., provinents de qui ignora la norma que hem indicat. Però més habitual resulta, naturalment, l'errada ortogràfica consistent a reduir a una sola m el grup mm en aquelles formes llatinitzants que l'han conservada dels mots originals, i que no són formes compostes com les que hem assenyalat. Tenim anotades les següents: gamma, gemma i summei els seus derivats (o mots de la mateixa família). Gamma s'escriu sempre amb el grup mm: la lletra gamma, una gamma de colors. «Gama» és una forma inexistente en català correcte. Però al costat d'una creu-gammada podem dir una ovella gamada, és a dir, que ha agafat un gam. En canvi, tenim gema (botó floral, rovell d'ou) i gemma (pedra preciosa), i suma (addició) i summa (recopilació i femeni de summe. Les formes amb m simple són les solucions populars i les que presenten mm les formes cultes o sàvies. Notem, relacionat amb gema, l'adjectiu gemat (muntanyes gemades i relacionat amb summe, les formes summa, summitat, summament i summum, sovint, erròniament, escrites amb una sola m:

En canvi, veieu què són les coses, geminar, geminació geminat, Gèminis, contràriament al que algú creu —influència del concepte sobre la forma de la paraula— s'escriuen, d'acord amb l'etimologia, amb una sola m.

Albert Jané